

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.,
1909-1811 Howard St. — Tel. 3918.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

Vydává: Vydavatelství Spol. Pokroku

V. A. C. BUREAU, Reditel:

309 1311 Howard ul. — Telefon 3918.

Předplatné — \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 15. srpna 1906

Dennice Novověku přinesla v jednom ze svých nedávných čísel následující otevřený list z pera starého a upřímného vlastence p. J. Boreckého, který jistě bude čtenáře naše zajímat. Dopis adresován jest: Veleváženému p. L. J. Paldovi, subredaktoru "Osvěty Americké" a zní: V listu ze dne 18. července v "Osvěte Am." pochválil p. Palda sama sebe, ale o Boreckém nevěda nic horšího ve své obvyklé domýšlivosti uveřejnil několik ponižujících nesmyslů. Českou veřejnost zúmyslně oklamal, když praví, že jsem si v Cedar Rapidsích utržil ostudu vlastní vinou, zastávaje se jedné ze sporných stran, na níž on neměl nejmenší viny. Je vůbec ale známo, že p. P. s těmi rozkolníky ve sporu mezi Čechy cedar-rapidskými se buntoval, byl a je ve spolku; při mé návštěvě p. Paldy v jeho domě po celý večer mi vykládal a dokazoval, jak on je na té pravé straně a jak on má pravdu. Nemohl mne přesvědčit a já mu nemohu přisvědčit. Kdo Paldu dobře nezná, koupil by ho. Líška zahalená v rouno nevinného beránka. Směšné. Ve svém duševním blouznění vidí on kolem sebe spiklence a bandity. Když o něm někdo poví veřejně nepokrytou pravdu, spustí lamentaci a křik, že jej chtějí zničit. — Aby laskavé čtenářstvo "D. N." nestranně mohlo posoudit, zda-li jsem se jaké sporné strany zastával (jak p. Palda praví), bych za to byl si ostudy zasloužil, kladu tuto na uváženou: Všecky naše české časopisy prohlašují, že tu jsou proto, aby náš lid vzdělávaly, mravy zúšlechťovaly a náš společenský život tím zpříjemňovaly. Ale nebývá to vždycky pravda. Důstojnost a vznešenost žurnalistiky se snižuje bídákým útočením na všelijaké dobré a užitečné společenské podniky; v sobeckých zájmech svých útočí na osoby jinak zachovalé sprostáckými nadávkami. Nadávka není a nebude nikdy žádný argument. Každého lituje a běda tomu, skrze koho pohoršení přichází; litují těch, kteří ve svých náruživých vášních, ve své domýšlivosti, přispívají na poskození dobrých užitečných podniků a jména svých sousedů a bližních. Litují jich! Ale zatracení hoden jest ten, kdo tyto neblahé, naše dobré mravy a mravy poškozující škvrny tiskem v tisících exemplářích mezi českým lidem po všech krajích rozšiřuje; místo zúšlechťování mravů a povznášení lidskosti přivádí lid na seestí v sprostáckou surovost. Ti, jenž nám předstírají, že hlásají náboženství lidskosti, zapominají na to zlaté pravidlo: "Co sám sobě nepřejíš, aby tobě někdo činil, nečini i ty jinému." — Tato slova vztahoval p. Palda na sebe a na své přátele? Vztahovali na sebe ta slova Paldovi přátelé? Jestli, — proč? Pánové Palda a jeho kamarádi, aby mne veřejně zůstudili, slova ta si vybrali za příčinu. Jan Borecký. — K tomuto netřeba mnoho podotýkat. Maršné onývá "Věstník Iowský" mouřetina.

NAŠE POLITICKÁ NEVYSPĚLOST.

Často, ba přecasto docházejí nás se všech stran stesky od lidí, již poněkud přemýšlejí o otázkách politických, týkajících se národních, státních, okresních a i místních záležitostí, že prý krajané naši zůstanou zpravidla doma i v momentech rozhodujících ku škodě občanstva a ku škodě své vlastní. Smutný to zajisté důkaz naší politické zakrnělosti, ale pravdivý. Naše netečnost k záležitostem politickým jest zřejmá a očividná. Podívejme se jen na naši působnost a náš zájem, jaký máme v boji politickém, i když zápasí naši krajané o získání nominace pro úřady velice důležité!

Máme v ohledu tom trpkou zkušenost i z doby poslední, jež nás opravňuje plně k nadepsání tohoto článku — "Naše politická nevyspělost".

Jak je všeobecně známo, ucházejí se letos o nominaci dva naši krajané pro úřady velice důležité: Paň Edward Rosewater za spolkového senátora žirné naší Nebraska na listku republikánském a pan M. J. Bouše za státního sekretáře na listku demokratickém.

Měli jsme příležitost mluvit s oběma pány minulé soboty a oba trpce si stěžovali na netečnost našich krajanů, kteříž prý běhou zájem pranepatrný v plnění občanských svých povinností a již jsou příliš netečními a až hříšně nechalými, aby dopomohli spolukrajanům svým k žádoucímu úspěchu. Doklad toho máme v okresích Saunders a Butler. Tak na příklad z východní části Butler okresu, odkudž mělo zájmy Čechů zastupovati nejméně 35 delegátů, ježto téměř dvě třetiny této části okresu jsou Čechy obydleny, bylo v okresní konvenci republikánské pouze 5 českých delegátů. A co nejsmutnějšího, Linwood zastupoval Němec Hussemetter, stvůra to Irah bydlící ve Fremont, a zastupoval český township ten proti Rosewaterovi. Jakou výmluvu mohou tamní Češi uvést pro svou netečnost, není nám známo. Avšak na jinonárodovce musí to působiti nanejvýš blahodárně, když vidí, jak jsme neznali povinností svých vůči svým krajanům a občanům. Nebýtli hříšně lhostejnosti našich krajanů, mohl být pan Rosewater v dotyčných okresích jistě doporučen státní konvencí. A smutný úkaz tento jeví se v každé české osadě. Jak nám pan Bouše sdělil, totéž děje se i jemu. Smutný to zajisté zjev!

Před volbou jsme flegmatictí — nezajímá nás nic, než tu a tam nějaká ta náboženská třenice a místní klep — leda že snad činitelům v politice hrubě nadáváme zlodějí, púlpánů a pod. Máme-li ale udělati nějaký krok zdarma pro dobro celku, jak každému káže povinnost občanská, hned jsme pohotově s mrzkými odpověďmi: "Já se na to vykašlu!" "Já bych měl pomáhati lenochům?" "Vezmi je čert!" atd. V tom pozůstává naše politika před volbou. A po volbě? Nemáme než jen výčetek pro strany vítězné! — Toto jest asi naše zreadlo pokud se týče záležitostí politických.

Byli jsme mnohokrát přítomni rozmluvám a debatám krajanů, hromážděných se po volbě u báru i jinde, v nichž se v rozhorlení ta neb ona strana politická pro zneuznání nás Čechů přísně odsuzovala a v mnohých případech i proklínala, ježto jsme prý byli hrozně zneuznání. Laje a spílá se vůletem obou stran, aniž by se kdo ozastavil a uvažoval, proč že byli Češi odmrštěni a zneuznání stranami politickými? Na všechny ty stesky, láni, spílání a proklínání lze odpověděti a to, bohužel, jen ku hanbě nás Čechů. Jen se po-

dívejme na sebe skrze okuláry jinonárodovců a co spatříme? As toto. Vyšine-li se některý Čech do politického popředí a domůže-li se úřadu nějakého svým vlastním přičiněním, závidíme mu to; jsme lhostejnými, netečními, nedbalými a nevyspělými v politických záležitostech této naší vlasti, ba i v politických záležitostech, týkajících se okolí, v němž se pohybujeme; neznáme, ano, ani znáti nechtíme občanských svých povinností, nedovedeme si vážit práva hlasovacího a nedbáme o jeho pozitivní provádění a tak sloužíme jen za podnož národnostem jiným a zvláště Američanům, zůstávajíc pozadu v politickém vývoji a pokroku; zatahujeme náboženskou nesnášenlivost naši do politiky; nejsme zorganizováni a neznáme svého vlastního prospěchu; zkrátka, jako národnost jsme politickou nulou, ne-li jinde, tož zajisté v tomto našem státu.

Každý z nás by měl věděti, že **politické hospodářství** je nutností pro každý stát a že se vždy dotýká i **kapes našich**. Zatím co my spíme a hovíme si v netečnosti, politika sestavuje sazbu daní, politika dosazuje úředníky poctivé i nepoctivé, politika dělí trusty a monopoly. My jako celek ani neprotestujeme ani neschvaluje v čase potřeby, za to dovedeme po dokonání věci notně nadávati, když kapsa naše notně trpí, a to ještě vždy až za devátou zdi. Rádi si takto pohovoříme s Čechem-úředníkem, ale k úřadu mu dopomočí, bylo by neodpuštělným hříchem.

Jsme aneb měli bychom býti přesvědčeni, že jinonárodovce nebude podporovati naše bytí v žádném ohledu a proto také nemůžeme od něho očekávati, že učiní něco v náš prospěch, ať již hmotný či morální.

Dovedeme sice chvalořečiti Čechu, který vlastním přičiněním svým vynikl a slávu přináší Čechům, my mu též okázale holdujeme, ale požádá-li nás o pomocnou ruku, aby snáz docíliti mohl úspěchu pro nás, odvrátíme se od něho a jako hadi naň syčeme.

Národ, kterýž chce býti uznán, musí býti do jisté míry politicky vyspělým a zároveň i poněkud industrialně vzdělaným — a to právě schází nám Čechům a zvláště nám Čecho-američanům.

Víme-li tedy, že jen Čech může úspěšně zastávati zájmy naše v politických záležitostech, proč jsme tak netečními a lhostejnými vůči oněm Čechům, již se snaží poctivě v prospěch náš pracovati? Chceme-li nabýti uznání od různých stran politických v této zemi, musíme být nutně politicky vyspělými a naše časopisy všech stran musí lid náš povzbuzovati, aby si osvojil znalost politických záležitostí a záležitostí národohospodářských této země, musí vštěpovati lidu našemu svornost a směle odhalovati zavist jednotlivců. Stano-li se Češi politicky uvědomělými, pak zajisté dostane se též Čechům lepších a důležitějších úřadů, což bude jen ku prospěchu a povznesení nás všech.

* V Pottsville, Pa., objeveno bylo nové ložisko uhlí, jež vyhoří na černý popel. Právě se, že tento nálež má ceny více než \$20,000,000.

* Jeden z nejlepších německých novinářů Edward Uehl, předseda společnosti, která vydává v New Yorku německý deník "Staatszeitung", zemřel dne 6. srpna večer. Narodil se roku 1843 v New Yorku, ale studoval v Curychu. Mezi americkými Němci zaujímal vynikající postavení.

Krásný obraz "Mistr Jan Hus loučí se s přáteli svými před upálením v Kostnici", dáme za 40 centů jako první k "Pokroku".

JAN HAVLASA:

Vytržené listy.

Časové kapitoly.

XXV. ZA HAVLÍČKEM.

Avalon, Cal., 3. VIII., '06.

Den, kdy český národ vzpomínal padesátého výročí smrti svého miláčka, Karla Havlíčka Borovského, už minul. Můj laskavý čtenář ví snad více, než já sám, o tom, jak ve staré vlasti i mezi americkými Čechy oslavena byla památka muže, v jehož díle položen byl základ k novým cestám národa, jehož mnohé ideje dosud jsou o několik honů před dnešním vysloveným politickým a národním snažením národa, a jehož jméno stalo se tak drahým českému srdci, jako jméno Husovo. Jsem tu jako odříznut od českého světa a zbývá mi jen se dohadovat, že ta oslava zde i za mořem tohoto roku dopadla potěšitelněji, než kdy jindy.

Havlíčková politická čistota, nepřipouštějící ponižujících kompromisů, jeho nesmířitelný odpor k Vídní, jeho hluboko zakořeněná nenávisť proti Římu, jenž už před Vídní byl upírem našeho národa, jeho touhy po vymanění z područí společenských a náboženských předsudků i zpod jha nevdělanosti a nesamostatnosti, — to vše září heslem i současným generacím a je nedostizitelným vzorem dnešním vůdčím národa. V uctívání Havlíčka leží dnes větší, určitější vyslovená a žhavěji působivá symbolika, než v uctívání Mistra Husa; leží v něm touha po činech, jež jím byly naznačeny jako cesty k lepšímu budoucímu, leží v nich snaha uskutečnit jeho ideály, jež jsou nám bližší, než cokoli jiného. Bezprostřední příčiny mučednictví Husova jsou nás daleky a ožívují v nás jen bolest pro všechnu tu krev a energii národa, promrhanou v zápase o náboženskou pravdu, jež jest jen fantóm. Příčiny Havlíčkova mučednictví jsou i dnešní naši bolestí; není v nich ničeho, co vysvětluje dobou, nepocítovali bychom dnes tak, jak naň to doléhá; není v nich fantómu, — jest v nich jen zraňující skutečnost, proti níž bojujeme. A v tom boji Havlíček jest nám korunou, vysoko vzepiatou nad kal a bahno.

Havlíčková nenávisť proti Vídní dávno byla vyzdvížena jako symbol naší českosti. Nyní vždy jasněji se ukazuje, že tu bylo i cosi jiného, co budilo ozvěnu v českých duších a činilo z Havlíčka první vyčeno slovo staré bolesti. Byla to jeho nenávisť proti Římu, proti klerikalismu. V české povaze více než v kterékoli jiné skryta jest náchylnost k reakci náboženské, — k odporu proti všem náboženským podům a předsudkům. Na naší půdě se vybily náboženské bouře, a naše tepny vykrvácely pro fantóm. Tisícni fantóm zlý, naši předkové jedni z prvních skutkem hledali pravdu fantómu dobrého; v tom hledání padla národní samostatnost, padlo všechno; a na dně srdce zůstala temná nenávisť k oněm fantómům, jež znamenají pro nás příčinu dnešní naší nemožnosti, vši té dnešní bídě. Českoamerická svobodomyšlnost, ač pochybná a bezzásebná, je důkazem této sklonnosti, a boj proti klerikalismu, vždy ostřejší se rozpoutávající ve staré vlasti, je radostným slibem do budoucna.

K Havlíčkovi obracíme zraky vždy častěji i zde. Není to nadarmo. Mnohé, co on hlásal, je nám tu hlasitým mementem. Odsouzení jsouce k zániku, v lásce k Havlíčkovi revoltujeme proti

neodvratnosti. A milující starou vlast, v uctívání Havlíčka vyslovujeme jí své touhy a svou nespokojenost s mnohými poměry v dnešním jejím stavu.

I při této poslední příležitosti ukázalo se, že Havlíček je nám zde vůdčí hvězdou, jako jí jest ve staré vlasti. Nejlepším toho osvědčením byla slavnostní čísla "Dennice Novověku" a "Rozhledů". Zvláště "Rozhledy" dostály zplna a čestně své povinnosti, přinesše pečlivě sestavený výbor z Havlíčkových spisů, jenž vykoná lepší dílo, než sebe obsažení psaní články o Havlíčkovi. A současně "Dennice" i "Rozhledy" ozvaly se proti klerikalismu úskoku, jenž nemoha pokálet Havlíčka, svatokrádežnou rukou sahá po něm jako po člověku sobě blízkému... Je to úskok, jenž se vymstí na těch, kteří se k němu uchýlili. Pamět, kdy klerikalové vrhli jedovatou slinu do otevřeného hrobu Nerudova, jest dosud svěží. A Havlíčkovi i Nerudův duch dnes příliš ožívuje, než aby klerikalní úskok s Havlíčkovou oslavou mohl znamenati něco více, než důkaz proti klerikalismu.

Přirozené, zde Havlíček tedy měl by býti nejdrazším především svobodomyšlným Čechoameričanům. Jak daleko sahá a jak je hluboké duchovní bohatství českoamerického svobodářství, ukazuje to pouhé faktum, že svobodomyšlné podpůrné jednoty neuctily padesátého výročí smrti Havlíčkovi zvláštními příspěvky na Havlíčkův pomník v Chicagu. Mluvení o vyspělosti lidu, jehož dokladem jsou prý "mohutné národní jednoty" je tedy jen iskovským žvastem. Nikoli národní jednoty, — jen podpůrné jednoty jsou to, jež budou zkormáti tak brzo, jakmile odpadnou příčiny k jejich udržení, — pohodlnost, nesamostatnost, neznalost angličtiny, neschopnost pobavit se v americkém životě.

"V jedné ze schůzí Velkokořadu Č.S.P.S. v New Yorku," píše Sokolská Besídka, "jednalo se o povolení jakési peněžní částky na pomník Karla Havlíčka Borovského, i sšledáno, že v popředí spolkového života stojící krajan E. nevěděl ani, kdo K. Havlíček byl, a dle toho také vyzněla jeho námitka na povolení jakéhokoliv obnosu." Rozhledy dodávají: "To zní k neuvěření, ale rozpomeňme se, kdo staral se v české Americe o poznání Havlíčka! Ty krváčeké časopisy, které mezi lidem naším největšího rozšíření nabýly, dojísta těmi šifřiteli nebyly. V těch ostatně každá zmínka o Havlíčkovi jest zneuctěním světlé jeho památky, neboť Havlíček, jenž skoro v každém článku vybízel k šíření právého vzdělání mezi lidem, tepal by a šlehal tyto traviče duší zrovna tak nemilosrdně, jako liguriány, Jezuity a "biskupské Milosti," kteří za jeho času lid ohlupovali a každému paprsku osvěty tvrdošíjně se bránili."

Tak tedy vypadají světa v těch uvědomělých národních jednotách! Lidé buď nepoetiví nebo omezení v krváčekém listu a v národních jednotách jsou dnes jedinou překážkou oně "nápravy," o níž se toho tolik nadarmo namluvalo v poslední době. A proti nim není jiné zbraně, než označit je jako prašivé ovce a vyvrhnouti ze stáda.

"Lehko je lid, zvláště nevdělaný, drážditi; těžko vadělati."